

H-son:

KJETTEREN

Morgenbladet har reagert som det skal når noen våger å spotte den hellige treenighet — storkapitalen, Moralsk Opprustning og NATO.

Så langt er alt ved det normale her i landet.

En mann i Sarpsborg har også reagert synlig på Gutorm Gjessings brannfakkell av et radioforedrag i serien «Søkelys på demokratiet». Østfoldingen har sendt professoren et brev med følgende knappe tekst: «Helvetes talebukk! Fy Faen!». Da brevskriveren foretrekker å opptræ anonymt på vegne av Moralsk

Dagbladet

OSLO

Politendens: Uavh. Venstre
(se forøvrig baksiden)

27.8.60

28-01-110

Opprustning og NATO med denne hilsenen til Gjessing, har professoren dessverre ikke fått anledning til å takke ham for oppmerksomheten.

Men ellers er det nærmest tyst etter Gjessings voldssomme utfall mot nasjonale og internasjonale misbruk av demokratiets navn. Ja, så dødsens stille at ingen bør være i tvil om årsaken. Det er det eldgamle knepet å begrave et sannhetssøkende menneskes nærgående spørsmål under kveldende taushet.

I demokratier verger makthaverne seg mot slike plagsomme kritikere som Gjessing ved å tie dem i hjel. I diktaturene slår man dem som kjent i hjel!

Og hvorfor kunne ikke programredaktør Hartvig Kiran

latt denne anti-militaristiske opprøreren støve ned blant inntørkede mumier av indianerkvinner og annen styggedom på hans arbeidsplass i Etnografisk Museum?

Nå hadde man det så behagelig og fredelig i enhver henseende. Alle er jo tilsynelatende blitt enige om alt vesentlig. Det er ro om kirken. Det er ro om Forsvaret. Selv landbruksprisene har det vært ro om i sommer.

Arbeiderparti-folk kan ikke lenger huske teksten på «Internasjonalen», og tidligere revolusjonære i rekkene bøyer ydmykt og lykksalig kne for å bli slått til riddere og kommandører av St. Olavs-Orden.

En mann fra Morgenbladet blir uten sverdslag utnevnt til sjef for Nasjonalteatret, og selv Martin Tranmæl har for lengst byttet storslegga med en hammer av gummi. En konservativ teologisk student sitter som formann i det engang så opprørske Studentersamfundet, og i avisene i denne uka står det at USA yter én kvart

milliarder kroner i våpenhjelp til general Franco, mens den tyske generalstab treir åpent fram og forlanger atomvåpen.

Helge Krog er taus!

For tretten år siden skrev Helge Krog i forordet til artikkelsamlingen «Meninger»:

«Matt godttagelse er blitt en slags borgerplikt, og den mentale blokkdannelse gir et sløvende velvære. Vi lever som rekonvalesenter på et nasjonalt hospital, behagelig ansvarsfrie, under et fredelig, allvitende opinionstrykk».

Det var Helge Krogs ord i 1947. Det er også ord for dagen!

— Driver vi sløvt og feigt inn i det mareritt av et samfunn som George Orwell kaller Oceania i romanen «1984»?

Er demokratiet i vår forstand av dette misbrukte ordet i alle sammenheng felle på vei mot en ynkelig undergang?

— Vi er uten tvil inne i en sterkt reaksjonær periode, sier professor Gjessing.

— Dessuten kjeder folk seg i

våre dager, kjeder seg slik at mange overanstrenger seg i ferien for å få tida til å gå. Og det er farlig når folk kjeder seg. Livstomheten slår fort ut i vold og brutalitet. Den moderne teknikk gir oss alt på løpende bånd. Vi behøver ikke å bruke hjernen mer. Den engelske biologen Haldane sier at intelligensen forsvinner parallelt med håndverket.

— Kan man så overføre dette på f. eks. Arbeiderpartiet, og gå ut fra at det politiske vettet forsvinner parallelt med mangelen på effektiv opposisjon?

— Arbeiderpartiet er blitt konservativt, slik alle partier blir det når de sitter lenge med makten. Konservative føler som kjent liten trang til forandring, og en slik livsholdning trenger langt mindre intellektuell innsats enn den som er nødvendig i et radikalt parti.

— Sovjet-Samveldet? Størst dimensjoner har jo denne bukken fått i USA. Men det finnes ikke noe fornøftig forhold mellom kommunistfrykten og tallet på Sovjet-sympatisører i Amerika. Problemet løses da på den enkle måten at det «produseres» Sovjet-tilhengere ved å utpeke alle som er uenig i den offisielle politikken til kommunister.

— Dette er da ikke noen spesiell amerikansk framgangsmåte, Gjessing. — Vi har da mektige folk her i landet som bruker samme metoden?

— Ja, betegnelsen «lyserød» f. eks. er en smart utvei, når det gjelder å unydinggjøre og mistenkeliggjøre mennesker, som mener noe annet enn flertallet om vår utenriks- og forsvarspolitik. Personlig er jeg blitt kalt «demokratisk halvjomfru» av Niels Chr. Brøgger. Hva han mente med denne titelen, vet jeg ikke. Min trøst er at han vel neppe skjønner det selv heller.

— I radioen, for hele folkets ører, vågde De å si at Moralsk Opprustning er et av de største faremomenter demokratiet står overfor. De utfordret på en gang Kirken og Kapitalen og landets «Buchman-dannende moralister»? —

Med den milde og behagelige stemmen sin (hans far var forresten sogneprest) sier professor Gjessing:

— I maktkamper har Gud og Moralen alltid måttet tjene mange underlige herrer. I form av MRA, «Moralsk Rearmament», tar det nye industri-aristokratiet uten blussel begge deler i sin tjeneste. Ikke for ingen ting er Adenauer en av de aller største både moralsk og militært opprustede. En minnes unektelig igjen parallellen mellom Hitler-Tyskland, og Frank Buchmans kurtise av der Führer. Hvor åpent MRA bruker Gud i storkapitalens tjeneste kan man lese seg til i MRA's brosjyre på side 16. Der står det: «Da en av de fem store i amerikansk arbeiderbevegelse lå for døden, sa han til

en senator: — Fortell Amerika at da Frank Buchman forvandlet John Riffe, sparte han den amerikanske industrien for en halv milliard dollar.

Men jeg vil gjerne presisere sterkt at den omtalen jeg i radio ga av MRA bare er et lite — om enn viktig — motiv i den store sammenhengen jeg prøver å modellere fram. Vi ser så altfor ofte at en diskusjon om store prinsipielle problemer henger seg opp i et enkelt fenomen, slik at prinsipdiskusjonen blir umuliggjort. Tenk bare på hvordan oppmerksomheten ble konsentrert om «Lemmen» i den store fengselsdiskusjonen for en tid siden.

De kalte Konrad Adenauer den keiser-tyske autokraten?

— Det gjorde jeg fordi jeg mener vi kan føre en linje fra den økonomiske politikken i Adenauers Tyskland og like tilbake til tida før den første verdenskrig under Keiser Wilhelm II. Monopoliseringstendensene i tysk industri er igjen blitt dominerende i bildet. Krupp og hans likesinnede er på plass igjen. Og ikke bare på plass igjen. De er i sterk ekspansjon! Vest-tyske militærbaser gror fram i det ene landet etter det andre. Snart har dette «demokratiske» Tyskland det i sin makt når som helst å ha hele Europa under vest-tysk militær kontroll.

Og ikke ringere enn jeg husker var Hitlers mål å framtvinge «européisk nyordning under det tyske rikes førerskap». Det var mot dette ærgjerrige målet vi fikk oss fortalt at den annen verdenskrig — med all den død og sult, ødeleggelse og råskap, som fulgte med den — ble kjempet. Nå hjelper den såkalte «frie verden»s selvbestaltede lederskap — og med støtte fra alle oss andre — Adenauer å nå det hitlerske målet uten krig!

— Og i øst som vest vil det nye direktør-aristokratiet, atomalderens herskere over industrielle keiserdømmer, snart ha all makt?

— Ja, også i Sovjet blir industrien mer og mer autonom, og tendensen i det nye Kina med dets enorme ressurser er ikke mindre faretruende sett fra monopolindustriens synspunkt. Forskjellen er bare at i kommunistland vil staten — kapitalinnehaveren — ha større innflytelse over industriledelsen enn i våre vestlige land. I Vest er vi alle vegne på rask marsj bort fra partistyret og inn i teknokratiet og veien fra dette systemet og inn i autokratiet og diktaturet er såre kort. I USA er allerede regjering og diplomati smekkefullt av industriledere. Vi er de rensinket i så måte her hjemme hvor vi ikke er kommet lenge enn til universitetsfolk og andre borgerlige akademikere i Arbeiderparti-regjeringen. Men vi kommer vel sakens etter, også her

— Skal «Jernteppet» bli hengende i all evighet?

— Fredelig sameksistens vil si en form for samliv som er til nytte for begge parter. Og skal vi i Vest gjøre vårt for å få bort «Jernteppet» må vårt demokrati bli levd — ikke bare være et tomt propaganda-slagord. I konkurransen med Sovjet-blokken er vel meningsfriheten snart sagt det eneste aktivum vi har igjen. Men da må også våre regjeringer sette noe inn på å frigjøre den fra den private og offentlige meningsterror, som blomstrer så sterkt

også i vestlige land i dag. Regjeringspressen må også slutte å hykle med at den setter pris på «konstruktiv kritikk», all den stund det med denne floskelen bare menes en «kritikk» som er enig i regjeringspolitikken.

Etter min mening nådde demokratiet sitt høydepunkt i Vest-Europa i tretti-årene, men vi kan fortsatt ha muligheter for å beholde politisk og personlig frihet, hvis vi bruker denne friheten mens vi ennå har den.

Hvis folk vil gjøre seg opp en mening, ta et standpunkt, og våge trøya for det om det røyner på, vil generaler og industridirektører kunne bli stilt overfor en motstand som ikke kan slavebindes eller ødelegges med militære eller finansielle våpen. Men som det haster! Det er fare på ferde! Selv i studentkretser her i Norge støter man dessverre så altfor ofte på unge mennesker, som ikke våger å si sin oppriktige mening om politiske spørsmål av frykt for at det kan skade deres karriere senere i livet. Men ære være Det Norske Studentersam-

fund! Det er enestående i Europa som opinionsdannende, nei, jeg mener snarere opinionssplittende faktor, sier Gutorm Gjessing.

— Er det ikke rart forresten. Under krigen kjempet og døde folk for at vi skulle gjenvinne retten til å hevde våre egne meninger. I dag er det slik at nesten ikke ett menneske synes å gidde å mene noe. Skal det f. eks. menes noe av utenforstående i kringkasting og presse, må redaktørene få folk til å mene på bestilling i serier som «Hva jeg mener, hva jeg mente», «Frimodige ytringer» og «Søkelys på demokratiet». Det er rett og slett meningsløst, mener professor Gutorm Gjessing.